ᲛᲝᲚᲝᲪᲕᲔᲗᲐᲠᲔᲑᲝ ᲧᲕᲔᲚᲐ ᲥᲕᲔᲧᲜᲘᲡᲐ, ᲨᲔᲣᲠᲗᲓᲘᲗ!

ლიტერატურული საქართველო

ᲥᲘᲠᲐ, 20 ᲝᲥᲢᲝᲛᲑᲔᲠᲘ, 1940 წ. — ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲡᲐᲑᲭᲝᲗᲐ ᲛᲬᲔᲠᲚᲔᲑᲘᲡ ᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘᲡ ᲝᲠᲒᲐᲜᲝ — № 29 (152) ᲤᲐᲡᲘ 30 ᲙᲐ�პ.

მაღაღხარისხოვანი და პრინციპული საღიზერაჯურო კრიზიკისათვის

ქართული საბჭოთა ლიტერატურა იზრდება და ძლიერდება. ჩვენმა პოეტებმა და ბელეტრისტებმა შეიქმნეს რომანები და პოემები, ახალი ნაწარმოებები, რომელნიც ყურადღებას იქცევენ და მაღალ შეფასებას იმსახურებენ არა მარტო საქართველოში, არამედ საკავშირო მაშტაბით. ამ ნაწარმოებებს გატაცებით კითხულობენ მთელ საბჭოთა კავშირში, ჩვენი მწერლები ცნობილი და პოპულარული ხდებიან ჩვენი საძმობლოს მრავალმილიონიან მშრომელთა მასებში. ჩვენი ლიტერატურის ზრდისა და წინსვლის ერთ-ერთი მაჩვენებელი ისიც არის, რომ ამ უკანასკნელი წლების მანძილზე ქართულ საბჭოთა მწერლობაში მოვიდნენ ახალი კადრები, სამწერლო ასპარეზზე გამოვიდა მთელი წყება ახალგაზრდა პოეტების და პროზაიკოსებისა. ამ მწერლების შემოქმედებას ჯერ კიდევ ესა თუ ის იდეური და შემოქმედებითი ნაკლი ახასიათებს, მაგრამ ძირითადად ისინი არიან ნამდვილი წარმომადგენლები საბჭოთა ლიტერატურული ახალგაზრდობისა.

მიუხედავათ ასეთი მდგომარეობისა გაკვირვებას იწვევს ის ფაქტი, რომ ჩვენი პოეზიის და პროზის კადრების ზრდასთან ერთად კრიტიკა არ იზრდებოდა, უკანასკნელი წლების განმავლობაში არც ერთი ახალი კრიტიკოსი არ გამოსულა სამწერლო ასპარეზზე. აქაც, ამ შემთხვევაში თავი იჩინა იმ მდგომარეობამ, რომ კრიტიკის ფრონტი რატომღაც დაჩრდილულია და უყურადღებულყოფილი, არა სჩანს მისდამი უფრო დიდი ინტერესი და მისწრაფება. თვით ის მუშაკები კრიტიკის ფრონტისა, რომელნიც დღეს საბჭოთა კრიტიკის ძირითად ბირთვს შეადგენენ, თავიანთ მუშაობაში უფრო მეტ ადგილს უთმობენ წარსულის ლიტერატურული მემკვიდრეობის შესწავლას, ვიდრე თავის თანამედროვეთა, თანამებრძოლთა შემოქმედების განხილვას. ზოგიერთმა მთლად შესცვალა კრიტიკოსის პროფესია ლიტერატურის ისტორიკოსის პროფესიით. ცხადია, ჩვენთვის საჭიროა და აუცილებელიც გვყვანდეს ლიტერატურის ისტორიკოსების კადრი. ჯერ კიდევ არ არის შესწავლილი ჩვენი ლიტერატურის დიდებული წარსული, ჩვენი კულტურის წარსული, მაგრამ ეს იმას როდი ნიშნავს, რომ მთელი ჩვენი ძალღონე წარსულის შესწავლას შევალიოთ და ცოცხალი თანამედროვეობა დავიიწყოთ. მუშაობის ეს ორივე სფერო ორგანიულად უნდა შევთავსოთ, საბჭოთა კრიტიკოსი მოწოდებულია პირველ რიგში იმისათვის, რომ იზრუნოს და იბრძოლოს სოციალისტური მწერლობის აღზრდისათვის, სოციალისტური ლიტერატურის აყვავებისათვის. საბჭოთა კრიტიკოსი აქტიური მონაწილე უნდა იყოს ახალი, სოციალისტური ლიტერატურის ზრდისა და განვითარებისა, კრიტიკა ყოველთვის იყო ორგანიული, განუყოფელი ნაწილი ლიტერატურისა. ასე უნდა იყოს ახლაც.

ჩვენ კი ქართული საბჭოთა კრიტიკა ჯერ კიდევ ვერ ავიყვანეთ ამ სიმაღლემდე. რომ მოვნდომოთ და შეეცადოთ ჩვენი კრიტიკოსების ნაწერების საშუალებით წარმოვიდგინოთ, თუ როგორი იყო ქართული საბჭოთა მწერლობის განვითარება უკანასკნელი ხუთი-ექვსი წლის მანძილზე, ჩვენს თვალწინ მეტად მკრთალი სურათი გადაიშლება. გადაავლეთ თვალი ამ კრიტიკულ წერილებს, რომელნიც ჩვენს ჟურნალებსა და გაზეთებში იბეჭდება. ისინი არ იძლევიან ჩვენი ლიტერატურის სრულყოფილ სახეს. ცალკეულად, განმარტებულად მოსჩანს მთელი წლის მანძილზე თითო-ოროლა წერილი, რომელიც მართლაც ნამდვილი ლიტერატურის საყვარელი და პირდაპირობით არის დაწერილი. მაგრამ ეს მეტად მცირე პროცენტია. ჩვენი საუკეთესო კრიტიკოსები მეტწილად ე. წ. თავისუფალ თემებზე მუშაობენ, მეტწილად როგორც უკვე აღვნიშნეთ, წარსულით არიან გატაცებული.

მეორეს მხრივ, ჩვენი პოეტები, ბელეტრისტები არ გამოსთქვამენ თავიანთ აზრს თანამედროვე ლიტერატურის შესახებ, არ სწერენ წერილებს თავიანთი თანამოკალმეების ამა თუ იმ ნაწარმოებზე. წარსულის დიდ კლასიკოსებს ჰქონდათ საუცხოო ტრადიცია. ისინი ისევე ბევრ პირველხარისხოვანი კრიტიკოსები იყვნენ, რომელნიც პირველნი ეხმაურებოდნენ ახალ ლიტერატურულ მოვლენას, იწუნებდნენ და ჰგმობდნენ ყველა უარყოფილ მოვლენას, ჩამორჩენილობას,

ბედნიერ სამშობლოს

ალეკო ბოგოსლოვი

ბარს გაზაფხულის მოაქვს სურნელი,
მიწას დაეტყო გამოფხიზლება,
მე შენ გიმღერო შენი მსურველი,
ეუფლური წინსელას, გამოფიფიფლას!

ვის არ იტაცებს შვების დამტევი
შენი რიერავი გაზაფხულისა,
განათებული ბალნი ატმების,
ვარდ-ყვავილები, ტრფობა
ბულბულის!?

ვის არ იტაცებს შენი მშვენება,
შენი ხეხილი, შენი ზვარები,
ნარნჯლის ბალნი ღამის თენება
და ფორთოხლებზე ოქროს
ცვარები!?

ვის არ იტაცებს შენი ყანები,
შენი ჯეჯილის ღელვა ზღაპური,
შენი ქალები ლამაზმანები,
შენი მხედრები ფოლადფარი!?

შენი სიმღერა დაუცხრომელი,
ინდიანი და ნეტარული,
ხალი პურად მარად მშრომელი,
ბრძენი, ბრძოლაშიც
ლეგენდარული!?

ვის არ იტაცებს შენი სერები,
შენი ლაკვარდი მფრინავ
გმირები,
წყალვარდნილები, ბროლის
ჩქერები
და ულრანები მრავალ ირმებით!?

მე შენ გიმღერი და ეგ სიმღერა
შენგან შობილის ბულის თქმა არი,
სადაც დროშები ქარში ირხევა,
მებრძოლთ ვასმინოთ ტაბლი
საარი!

ასე წარმტაცი, ასე დიადი
შენ არასოდეს არა ყოფილხარ,
სუფკუნეთა განვლე წყვდიადი
და ბრძოლის ცეცხლში ანლად
შობილხარ!

შენ გიმღეროდა დიდი რუსთველი,
შენ გიმღეროდა დიდი ილია,
რაც მათ ოცნებით დარჩაფი
ეუფქმელი,
შენთვის წარმტაცი სინამდვილეა!

ბარათაშვილი შენზე ჰგოდებდა
და სისხლის ცრემლებს ღვარდა
აკაკი,
ვმირების გარდა ვინ გიცოდეს,
ვინ დაგიფასა მშობლის ამაგი!?

მთებიდან ვეფეს ლეკვების ჭიხვილი,
ბოლვიან ცაზე უბმოდ ჰქრებოდა,
ხალხში მეფობდა ჯოგი, წუხილი,
რამდენი ნიჭი იღუპებოდა!

და მიჰყვებოდა ყაზბეგის ლანდი
ბრძოლებში მოკლულ გმირთა
სიფლავებს,
წყვდიადი ღამე და ღრუბლების
დარდი
ეფარებოდა ნათელ ვარსკვლავებს.

შენ ტყვე იყავი მტერზე მძვინვარი,
ღელეს თავისუფალს გმირი გიწოდეს,
შენ გვასულდგმულებ ნთალად
მზრარალი
მსურს შენი ტრფობის ცეცხლით
ვიწვოდეს!

რომ კვლავ გიმღერო
განახლებულო,
ბალალებულო, მაარე მზიანო
სტალინის სიბრძნით განთავებულო,
დიდ ეპოქას თანაზიარო!

ბრკოლაწყვეტილ ზღაპრულ
ამირანს
მინდა, რომ გითხრა ჰიმნი სადარი,
არ გავიჭრები მტკვარის ნაპრალს,
ვით სევდიანნი ლეკნის სარდალი!

მე ვუმღერ წინსელას და
განაბლებას,
ეუმღერ მსოფლიო ოქტომბრის
მოსვლას,
ეუმღერი ხანძრის დიდ გაჩაღებას,
რომ ჩაგრულ ერებს ამ ეიდით
მოსცეს!

ეუმღერ სამშობლოს უდიდეს
ლაშქარს
და მისი ხმლების ნათელ ელვებას,
ეუმღერი გმირებს და პირველ
მარშალს,
ვინც ჩვენს მეომრებს თავზე
ვეკლებს!

ეუმღერ ბელადის მშობელ
ქვეყანას,
სტალინურ წრთობის მამაც
თაობას.
ეუმღერი წინსელის გრიგალურ
ხანას,
ბერიას ღვაწლის ღია გამბედაობას.

დე, ჩემი ქვეყნის გმირთა გვარები
ვარსკვლავებივით მარად
ნათობდნენ
და განთიადის ღია კარები
მზის ელვარებას თავზე მათოვდეს!

ქარს გაზაფხულის მოაქვს
სურნელი,
მიწას დაეტყო გამოფხიზლება,
მე შენ გიმღერი შენი მსურველი,
ეუმღერი წინსელას, გამოფიფიფლას!

3. მ. მოლოტოვის დაბადების ოცდამოცდაათი წლისთავისადმი მიძღვნილი მიჯნიგი

9 მარტს, ნაშუადღევის 4 საათზე, შესდგა მწერლებისა და ლიტერატურული ორგანიზაციების თანამშრომელთა სახელთაფერო. მიტინგი საბჭოთა მთავრობის მეთაურის **ვ. მ. მოლოტოვის** დაბადებიდან ორმოცდაათი წლის შესრულების გამო.

მიტინგი გახსნა ამხ. სანდრო ეფუმბა, მის სიტყვებს: „ვაუმარჯოს მძლავრი საბჭოთა მთავრობის მეთაურს, ჩვენი დიდი მასწავლებლისა და ბელადის ამხანაგ **სტალინის** მეგობარსა და თანამებრძოლს **ვ. მ. მოლოტოვს**“ — მთელი კრება მქუხარე, ხანგრძლივი ტაშით შეხვედა.

ვ. მ. მოლოტოვის ცხოვრებასა და რევოლუციურ - სახელმწიფოებრივ მოღვაწეობაზე სიტყვებით გამოვიდნენ ე. ასტვაცატუროვი, ს. ჩიქოვანი, დ. ს. კლდიაშვილი. აღნიშნეს რა ამხ. ვ. მ. მოლოტოვის მრავალმხრივი

ქართული საბჭოთა კულტურის აღმავლობის წელი

ის ერთი წელიწადი, რომელიც საქართველოს კომუნისტური პარტიის (ბ) მე-12 ყრილობიდან მე-13 ყრილობამდე გავიდა, თამამად შეიძლება ჩაითვალოს კულტურული რევოლუციის გაღრმავების, ქართული საბჭოთა კულტურის მიღწევათა გამრავლების წლად.

როგორც ცნობილია მე-18 საქალაქო პარტიულმა კონფერენციამ ამხანაგ **ლ. პ. ბერიასადმი** გაგზავნილ მისალმებაში აღნიშნა, საქართველოს ბოლშევიკები გასულ წელს მტკიცედ მისდევდნენ ოპერატიული მუშაობის სტალინური სტილის ბრაწყინვალე მაგალითებს, იმ სტილს, რომლის ნიმუშების მიხედვითაც ამხანაგი **ლავრენტი ბერია** მთელი რიგი წლების განმავლობაში ზრდიდა საქართველოს პარტიულ ორგანიზაციებს. სწორედ ამით აიხსნება, რომ საქართველოს კომუნისტურმა პარტიამ ახალ-ახალი წარმატება მოიპოვა სოციალისტური მეურნეობისა და კულტურის ყველა სფეროში.

პირველ ყოვლისა ეს წარმატება უზრუნველყო იდეიურ-პოლიტიკური მუშაობის გაღრმავებამ, უდიდესი იმტერესის გაღვივებამ პარტიის ისტორიის შესწავლისა და მარქსიზმ-ლენინიზმის დაუფლებისადმი. ყველგან და განსაკუთრებით სამოსწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტებისა და კულტურულ-საგამოცემლო ორგანიზაციების მუშაკთა შორის ფართოდ გაიშალა მუშაობა თეორიული დონის ასამაღლებლად, გაჩაღდა მუშაობა მწერლობის, ხელოვნების, მეცნიერების ბოლშევიკური იდეურობით გამსჭვალვისათვის. „სა. კ. პ. (ბ) ისტორიის მოკლე კურსის“ სტალინური სახელმძღვანელოს შესწავლა საფუძვლად დაიდო არა მარტო პარტიული ორგანიზაციების, არამედ ყველა სამეცნიერო კულტურული დაწესებულების იდეურ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში. ახალგაზრა, და მეცნიერების მთელი რაზმი, მარქსიზმ-ლენინის ინსტიტუტის, თბილისის ფილიალის მეთაურობით, წარმატებით განაგრძობდა იმ საკითხების მეცნიერულ შესწავლასა და დამუშავებას, რომლებიც პარტიის ისტორიის მკვლევართა წინაშე პირველად დაიყენა ამხანაგ **ლავრენტი ბერიას** შესანიშნავმა შრომამ „ამიერ-კავკასიის ბოლშევიკური ორგანიზაციების ისტორიის საკითხისათვის“. ამ შრომის საფუძველზე მიმდინარეობდა და მიმდინარეობს საქართველოს და ამიერ-კავკასიის ხალხთა რევოლუციური მოძრაობის ცალკე ეტაპების შესწავლა, გრძელდებოდა და გრძელდება მუშაობა მეცნიერული მონოგრაფიების შესაქმნელად დიდი **სტალინის** ხელმძღვანელ კოლეგიაში. ლენინურ-ისტრული ორგანიზაციების როლზე ამ საბალხო მოძრაობაში, იწერებოდა და იწერება ცალკე გამოკვლევები ამხანაგ **სტალინის** თანამებრძოლებზე — ლადო კეტხოველსა და ალ. წულუკიძეზე. „იმერლის“ თბილისის ფილიალში დიდი ბელადის ცხოვრებისა და მოღვაწეობისადმი მიძღვნილი გამოფენა და ყურთვე ასეთივე მუდმივი გამოფენა გორში გადაიქცა ერთ-ერთ უდიდეს ეკონომ. სადაც თავიანთი ცოდნის შესავსებად და გასალრმავებლად მოისწრაფვიან ჩვენი დიდი სამშობლოს—საბჭოთა კავშირის ყოველი კუთხიდან პარტიული და პოლიტიკური განათლების მუშაკნი. საერთოდ ეს ინსტიტუტი წარმოადგენს საბჭოთა საქართველოს, მისი დედა-ქალაქის ბეჭმარიტად საამაყო სამეცნიერო დაწესებულებას, რომლის როლი და მნიშვნელობა წლიდან წლამდე უფრო და უფრო იზრდება.

განვლილი წელი შემდგომი წინსვლისა და ზრდის წელს წარმოადგენდა თბილისის სტალინის სახელობის სახ. უნივერსიტეტისათვის და აგრეთვე ამ სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტებისათვის, რომელთაც საკავშირო აკადემის საქართველოს ფილიალი ერთიანდებს და რომელთაც გასულ წელს დაიშენაგვეს და გამოაქვეყნეს საკავშირო მნიშვნელობის არა ერთი და ორი ნაშრომი მეცნიერების სხვადასხვა დარგიდან. სტალინის სახ. სახელმწიფო უნივერსიტეტს გასულ წელს შეეტანენ ახალი კიდრები, რომლებმაც წარმატებით დაიცვეს დისერტაციები სხვადასხვა მეცნიერული ხარისხის მოსაპოვებლად. სტალინის სახელობის პრემიებისა და სტიპენდიების დაწესებულმა ახალი შრომითი ღიფრთოვანება გამოიწვია საქართველოს მეცნიერთა და სტუდენტთა მასაში, ამ აქტმა ახალი ძალა შემატა მათ საკვლევო-სამეცნიერო-საგამომცემლო შემოქმედებას, მისცა სტიმული ახალ შრომებზე სამუშაოდ.

ქართული საბჭოთა მეცნიერების წინსვლის შესანიშნავ დემონსტრაციას წარმოადგენდა ამ წლის თებერვლის პირველ რიცხვებში თბილისში მოწვეული სრულიადსაკავშირო კონფერენცია დრეკადობის თეორიის საკითხებზე. როგორც ამ კონფერენციაზე დადასტურდა, თბილისის მთავმატიკური ინსტიტუტის ახალგაზრდა მეცნიერმა თანამშრომლებმა, დოცენტებმა ლ. გ. მაღნარაძემ, ა. ი. გორგიძემ, ა. კ. რუხაძემ, პროფესორებმა ვ. დ. კუპრაძემ და ი. ნ. ვეფუაშ აკადემიკოს ნ. ი. მუსხელიშვილის ხელმძღვანელობით გადაუწყვეტეს დრეკადობის თეორიის ურთულესი პრობლემები, რომლთაც საინჟინერო საქმესა და ტექნიკაში უაღრესად პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვს მთელი საბჭოთა კავშირის მასშტაბით. სასიხარულო და საამაყო ორდენსაინ საქართველოსთვის ის ფაქტი, რომ ლენინ-სტალინის მოძღვრებაზე აღზრდილ ჩვენმა ახალგაზრდა მეცნიერებმა თავიანთი თეორიული მუშაობა მჭიდროდ დაუკავშირეს სოციალისტურ მშენებლობას, მიიჩაქნეს რა ამით თავიანთი მნიშვნელოვანი წვლილი იმ ხიდის ბორკვების გასაკეთებლად, რომელიც საბჭოთა მეცნიერების მიერ თეორიასა და პრაქტიკას შორის არის გადებული.

ჩვენი ქვეყნის საერთო იდეიურ-პოლიტიკური აღმავლობის ფერხულში ჩაბმული ქართული საბჭოთა მეურნეობა გასულ წელს განაგრძობდა მუშაობას მასობრივი მკითხველისათვის. საბჭოთა ხალხისათვის საჭირო მხატვრული წიგნების შესაქმნელად. ამ ამბავ **ლავრენტი ბერიას** ცნობილი ისტორიული შრომით შთაგონებული და ლენინ-სტალინის პარტიის ამოცანების გარშემო ირეკლა ქართველი მწერლები ლეგენდარული მობილიზაციას ოკეანეებდნენ ამ ფილოსოფიურ ამოცანებზე, რომ უფრო მეტის სრულყოფით და სიძლიერით მოეცათ სახე დიდი ბელადისა, მოეცათ დიდი **სტალინის** მრავალმხრივი რევოლუციური მოღვაწეობა, ეჩვენებინათ მისი მაღალი იდეურ-მორალური თვისებები. ქართველი მწერლების (ვ. ტაბიძის, ა. მაჭავარიანის, შ. დადიანის, ა. აბაშელის, ს. ჩიქოვანის, ი. გრიშაშვილის, კ. გამსახურდიას, ი. მოსაშვილის, ი. აბაშიძის, ლ. ქიაჩელის, რ. ვეფაძისის, ქ. ჭიჭინაძის, ფ. შენგელაიას, კ. ალასანიას, ს. კლდიაშვილის, ს. შანშიაშვილის, ვ. გიფარშვილიანის, ა. ქუთათელის, ა. გომბოშვილის, ვ. ბაბეკაძრიის, გრ. აბაშიძის, ს. თავაძის, ა. ბილიაშვილის, ი. ლიესაშვილის, ვ. გორგაძის, ლ. მეტრეველის, გ. ეუჩიშვილის, ბ. ჩუბინიშვილის, ბ. ვარდოშვილის, ი. ხახუტაშვილის, ს. ეფლის, ლ. ბალიაურის, ა. ბობოხიძის, პ. ჩხეიკაძის, გ. ჯაბუშაურის, ე. პოლუმორდვინოვის, გ. კაკაბაძის, გ. კალანდაძის, ნ. ნაკაშიძის, გ. ქიქოძის) შემოქმედებითმა ცდამ მოგვცა დიდი ბელადის სამოცი წლისთავისადმი მიძღვნილი მსატვრული ნაწარმოებთა კრებული და ცალკე ტომები: გ. ლეონიძის „ბავშობა და ყრმობა“, დ. შენგელაიას „ამბავი ფეშმარიტ ადამიანზე“, „ბელადი“, — ფინგანი, რომლებმაც სწორაფად მოიპოვეს პოპულარობა მკითხველ მასებში. დ. შენგელაიამეც დასწერა ქართველი ხალხია ახლო რევოლუციურ წარსულზედან რომანი „ცისკარი“, რომელიც ამჟამად „ნაბათობაში“ იბეჭდება. სახალხო გმირის გიორგი ასკაძის ტრაგიკული ბედი გახსნეს თავიანთ ახალ დრამატიულ ნაწარმოებებში ს. შანშიაშვილმა და ი. ონანა ეაკელმა. აკაკი ბილიაშვილმა გამოაქვეყნა თორმეტამდე ახალი ნოველა, რომლებმაც მკითხველის ყურადღება მიიქციეს თემატიური მრავალფეროვნებით და აქტუალობით. თავისებურება შემოიტანა ქართულ საბჭოთა ლიტერატურაში ახალგაზრდა პროზაიკოსმა ლ. ბალიაურმა, რომელმაც პირველად უჩვენა საბჭოთა მკითხველს ელეფანტი და ახალი ხეცსურეთი. ლ. ბალიაურის, ვ. ავალიანის, მ. გელოვანის, გ. ჯაბუშანურის, რ. მარგიანის, ალ. საჯაიას, გ. კალანდაძის, ა. შენგელაიას და სხვათა სახით ქართულ მწერლობას შეემატნენ ახალი შემოქმედებითი ძალები.

ქართველმა პოეტებმა, რომელნიც თავიანთ წინდა მოვალეობად სთვლიან ეროვნულად ემსახურონ ხალხთა სტალინური მეგობრობის განმტკიცების საქმეს, გასულ წელს მთლიანად სთარგმნეს სომხური ეპოსი „დავით სასუნელი“ და კოსტა ხეთაგუროვის ლიტერატურული მემკვიდრეობა, ბოლო ამჟამად ისინი მუშაობენ მაიაკოვსკის, ლერმონტოვის, აზერბაიჯანელი ნიზამის, უზბეკელი ნავოის, ყალმუხური ეპოსის „ჯანგარის“ გადმოსათარგმნად. ამასთან ქართული ლიტერატურული საზოგადოებრიობის ყურადღება დღეს მიმართულია ექთოკენ, რომ ქართულ ეპიურ პოეზიასა და პროზაში უფრო მეტად გამოჩნდეს ორდენსან საქართველოს სოციალისტური სინამდვილე, ჩვენი საკოლმეურნეო სოფელი, ჩვენი ინდუსტრიული ქალაქი თავისი მოწინავე ადამიანებით — ახალი მუშებით, ტექნიკოსებით, ინტელიგენციით. ამ მიმართულებით დაძრული აქტიობა საეკეთესო ქართველი მწერლებისა სრულ საფუძველს გვაძლევს ვიფიქროთ, რომ საბჭოთა საქართველოს ოცი წლისთავისათვის ჩვენი ლიტერატურის ფონდს შეემატება რამდენიმე ახალი ნაწარმოები თანამედროვეობაზე.

შემდგომი დიდი ნაბიჯი სოციალისტური რეალიზმისა და რევოლუციური რომანტიზმის განმტკიცებისაკენ გადადგა ქართულმა თეატრალურ-ხელოვნებამ, რომელმაც დიდი წარმატებით განასახიერა ახალი ორიგინალური ნ. წარმოებები — პ. კაკაბაძის „ყოლმეურნის ქორწინება“, ვ. გაბესკირიის „მთის ამბავი“, გამრეკელის და ნახურიძეს „ლადო კეცხოველი“ და სხვ. რუსთაველის სახელობის ორდენსანმფლობელ თეატრმა, რომლის გასტროლებს გასულ წელს უკრაინელი ხალხი დიდი ინტერესით შეხვდა, ამ რამდენიმე დღის წინათ ოქროვის ოსტატობით განასახიერა ა. კორნეიჩუკის ჰეროინი „ბოგდან ხმელნიცკი“, ხოლო მარჯანიშვილის სახელობის თეატრმა „მადამ სან-ჟენის“ სახით შექმნა ერთ-ერთი შესანიშნავი სპექტაკლი. ორივე ამ წარმოდგენამ გვიჩვენა ქართველი მსახიობების. რეჟისორების, მხატვრებისა და კომპოზიტორების უტყუარი ნიჭი და შემოქმედებითი შესაძლებლობა.

ქართული კულტურის: თვის დამახასიათებელ სპერთო ღიმბავლობის გზას ადგა გასულ წელს ქართველი საბჭოთა მოსახლეობა. დიდი **სტალინის** დაბადების 60 წლისთავეს ქართველმა კომპოზიტორებმა მიუძღვნეს ორმა გულწრფელობით და ინტიმობით შექმნილი ნაწარმოებები, ერთ-ერთ ნაწარმოებები, ნოლოგენ ბაბალეს „ბალადა“ — ეს ბალადა ბელადის ბავშობაზე, ბელადის ბავშობაზე, ბელადის ბავშობაზე,

კრიტიკოსი-დემოკრატი

(100 წელი დ. პისარევის დაბადებიდან)

მე-19 საუკუნის 60-იანი წლების რუსული საზოგადოებრივი აზროვნებისა და კრიტიკის განვითარების ისტორიას სამი დიდი სახელი განსაზღვრავს. ეს სახელებია: ჩერნიშევსკი, დობროლუბოვი და პისარევი. ისინი განეკუთვნენ ახალი, რევოლუციურ-დემოკრატული იდეების მქადაგებლებად. ამ მოაზროვნეთა შორის უაღრესად თავისებური ადგილი ეჭირა დიმიტრი პისარევს. მისი სალიტერატურო მოღვაწეობა ადრე შესწყდა: 28 წლისა იყო იგი, როდესაც 1868 წელს ზღვაში ბანაობის დროს დაიხრჩო.

პისარევი თვითმპყრობელურ-თავადაზნაურული რუსეთის შეურიგებელი მტერი იყო. პისარევს ანასიათებდა აზროვნების განსაკუთრებული სიმძაფრე და გაგიჟულება; ის ქედს არ იხრიდა არავითარი ავტორიტეტების წინაშე და არ უფრთხოდა უკიდურესი თამამი დასკვნების გამოტანას, თუ კი, მისი რწმენით, ისინი ლოგიკურად გამომდინარეობდნენ მის მიერ გაზიარებულ წინამძღვრებიდან. მისი სასტიკი სიძულვილი ყოველგვარი ჩაგრისა და თვითნებობისადმი, მისი მხურვალე მოწოდება პიროვნების ემანსიპაციისაკენ, მისი რწმენა კაცობრიობის ბრწყინვალე მომავლისადმი, — ყველაფერი ეს ეტაცებდა მკითხველს, წარუხოცელ შთაბეჭდილებას ახდენდა მასზე, პისარევის კალამი, — სწერდა ერთი მისი თანამედროვე, — იმდენად წარმტაცი იყო, ყოველი მისი აზრი სუნთქავდა ისეთი თავისებურებით, უშუალო სიახლით რომ, მიუხედავად სრული ანტაგონიზმისა, მიუხედავად გაფთრებული ანტიპათიისა, თვით მტრები ელოდნენ მოუთმენლად მისი ყოველი ახალი სტატიის გამოსვლას და კითხულობდნენ მას კბილთა ღრჭენით, გრძნობდნენ რა თავიანთ შინაგან უძლურებას და სისუსტეს“.

დიმიტრი პისარევი დაიბადა 1840 წლის 14 ოქტომბერს. 1856 წ. შვიდი პეტერბურგის უნივერსიტეტის ისტორიულ-ფილოლოგიურ ფაკულტეტზე. ლიტერატურული მოღვაწეობა დაიწყო სტუდენტობის დროსვე რეცენზიებით, რომლებსაც იგი ათავსებდა „რასსვეტ“-ში, საზოგადოებაში თითქმის უცნობ ქალთა ჟურნალში. ამიტომ სწორი იქნება, თუ ვიტყვით, რომ პისარევის მოღვაწეობა დაიწყო 1860 წლის დამლევს, როდესაც მან ჟურნალ „რუსკოე სლოვოში“ მოათავსა სტატიები. მხოლოდ ამ დროიდან გაიხსნა პისარევის წინაშე ფართო საზოგადოებრივი ასპარეზი.

პისარევი ჟურნალ „რუსკოე სლოვოში“ უცნობი, დამწყები ავტორი იყო, მაგრამ ერთი წლის შემდეგ მისი სახელი უკვე ყველასათვის ცნობილი გახდა. ამ დროს იგი გამოვიდა რუსული საზოგადოებრივი აზროვნებისა და კრიტიკის პირველ რიგებში. ჩერნიშევსკიმ, რომელმაც ის იყო დაჭკრაგი თავისი შესანიშნავი თანამგზრძოლი — დობროლუბოვი, სცადა „სოვრემენიკში“ პისარევის მოწვევა. პისარევისთვის სასიამოვნო იყო ეს წინადადება, რადგან „სოვრემენიკს“ იგი საუკეთესო ჟურნალად სთვლიდა, მაგრამ, მიუხედავად ამისა მან უარი უთხრა ჩერნიშევსკის, რადგან არ უნდოდა კავშირი გაეწყვიტა „რუსკოე სლოვოსთან“ და მის რედაქტორ ბლაგოსვეტლოვთან.

პისარევის პოპულარობის ასეთი სწრაფი ზრდა გამოწვეული იყო უმთავრესად მისი სტატიით: „მე-19 საუკუნის სქოლასტიკა“. ამ სტატიაში იგი გამოეხმაურა იმ პოლემიკას, რომელსაც ერთიანი ფრონტით აწარმოებდა რეაქციული და ლიბერალური პრესა ჩერნიშევსკის წინააღმდეგ. ამ პოლემიკაში პისარევი, — ერთადერთი მაშინდელ ლიტერატურაში—დადგა ჩერნიშევსკის მხარეზე. აღსდგა რა ტრადიციული თავდაუზოგაობა ლიბერალიზმის ფილოსოფიის ფილოსოფიის ფილოსოფიის ... [illegible]

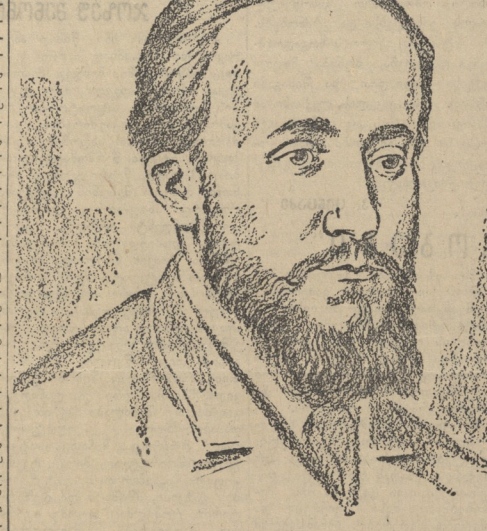

ერთ მიზანს და იმედს. რომ საქმეთა თანამედროვე მდგომარეობაში არ ისურვო რევოლუცია, უნდა იყო სრულიად გასაზღვრული ან სრულიად მოსყიდული სამეფო ბიროკრატების სასარგებლოდ. გიიხედეთ, რუსეთის ადამიანები, რა ხდება ჩვენს გარშემო... მთავრობის მხარეზე დგანან მხოლოდ არამზადები, მოსყიდულნი იმ ფულით, რომელიც მოტყუებით და ძალადობით გამოწვეული ღარიბი ხალხისაგან. ხალხს მხარეზე დგას ყველაფერი, რაც ახალგაზრდა და ჯანსაღია, რასაც შეუძლია აზროვნება და მოქმედება. რომანოვიანების დინასტია და პეტერბურგის ბიუროკრატია უნდა დაიღუპოს“...

სატუსაღოში პისარევმა გაატარა ოთხ წელიწადნახევარი. მაგრამ მისი სალიტერატურო მოღვაწეობის შეჩერება დიდხანს არ გაგრძელებულა. 1863 წლიდან „რუსკოე სლოვო“ ისევ განახლდა, პეტერბურგსკოეს სატუსაღოში მოთავსებულ პისარევს მიეცა ნებართვა ეწერა სტატიები ამ ჟურნალისთვის. წლები, რომლებიც პისარევმა სატუსაღოში გაატარა, იყო მისი სალიტერატურო ნიჭის გაშლისა და განვითარების წლები. ამ წლებში იგი ხდება რაზნაჩინელი ინტელიგენციის, ახალგაზრდობის გონების მფლობელი.

სატუსაღოდან განთავისუფლებული პისარევი იწყებს თანამშრომლობას „ოტეჩესტვენნი ზაპისკი“-ში რომელსაც მაშინ ნეკრასოვი რედაქტორობდა.

პისარევის შრომებიდან ყველაზე მეტი დისკუსია გამოიწვია „ესთეტიკის მსხვრევამ“.

უარყოფდა რა თავადაზნაურულ კულტურას მთლიანად, პისარევმა ვერ შესძლო სწორად დადაწყვეტა ლიტერატურული მემკვიდრეობის პრობლემა. მან უგულებელჰყო ეს მემკვიდრეობა, იგი არ ცდილა გაერჩია მასში, რა არის კარგი და ცუდი, აქტიური და პასიური. წარსულისადმი ასეთი გამარტივებულმა მიდგომის შედეგად პისარევმა ვერ შეფასა პუშკინის დიდი როლი რუსული ლიტერატურის განვითარებაში. პისარევისათვის პუშკინი მხოლოდ შესანიშნავი ვერსიფიკატორი იყო.

მიუხედავად ზოგიერთი უკიდურესობისა, პისარევის დამსახურება რუსული საზოგადოებრივი აზროვნებისა და ხალხის წინაშე დიდია.

პისარევმა თავის დროზე ბევრი ახალი საკითხი წამოაყენა რუსეთის საზოგადოებრივ ცხოვრებაში. იგი თავდადებული მებრძოლი იყო თავისუფლებისათვის, ხალხის ბედნიერებისათვის. იგი პროგრესიული მოაზროვნე და მოღვაწე იყო, რომელიც ქედს არ იხრიდა დაბრკოლებისა და სიძნელის წინაშე. მისი მებრძოლი ბუნება ვერ მოდრეკილა ვერავითარმა დევნამ და შეეშვრომებან.

პისარევის ლიტერატურულ მემკვიდრეობას საბჭოთა ხალხი ინტერესით ეკონა და სწავლობს.

ბ. კ.

ახალგაზრდა პოეტების იდეური და მხატვრული ზრდისათვის

(დასასრული)

ტარა წიგნი. მისი წაკითხვის შემდეგ ყველაფერზე უფრო მკაფიოდ ჩვენს მეხსიერებაში რჩება სვანური პეიზაჟები, სვანური ყოფა-ცხოვრების სურათები და სვანური ხალხური სიმღერების მოტივები. ერთი სიტყვით თავისი მშობლიური კუთხიდან გამოყოლილი შთაბეჭდილებანი მეტის სიცხოველით და სიწრფელით დაუხატავს პოეტს. შემდეგ კი იგი მოქეცულა იმავე უსაგონო ლირიკის, ვიწრო პირადული განწყობილებების რკალში, და უმჯობეს აღიარებს:

„მე გირჩევ ენახე გზა ჯვარედინი,
რომ დაგენახე, თან გაგაყოლოდი,
ვინმე პატარა და მკერდ ზეხილი,
ზენი მოხარე გავხდი ბოლომდი“.

რატომღაც ნაადრევად შეუპყრია ახალგაზრდა პოეტი სიბერეზე, სიცოცხლის დასასრულზე, სიკვაკუესა და სიხარულის წარმავალობაზე ფიქრს:

„სიკვაკუე და სიხარული ერთად
მიდიან,
მეც მათთან ერთად ჩემს ბედნერ
მხარეს მოვიარო,
რომ მიმატოვონ სიხარული — არც
ადვილია,
თუმცა მარადაჟამს რომ ვიცოცხლო,
არ მითხოვია“.

ლექსში „ხუმრობისნაირი“ რევაზ მარგიანი დეკადენტური პოეზიისათვის დამახასიათებელი თემის — თრობისა და ლოთობის თავისებურ ვარიაციას გვაძლევს:

„ახლა ლხინია, ოდაში შფოთავს,
ტკბილი სიმღერით და ლამარაკით,
ჩასანიძეელიანი შემთვრალა ოდა,
და სირცხვილია არ ფსეი არაყი“.

სვანეთის ყოფაცხოვრების სურათების ხატვისას პოეტი უფრო უმნიშვნელო, ანეგდოტური სიუჟეტების დამუშავებით არის გატაცებული, ვიდრე იმ დიდი ბანანლებისა და გარდატეხის ასახვით, ძველსა და ახალს შორის იმ ღრმა შეჯახებების გადმოცემით, რომელიც განსაკუთრებით მძაფრად უდა ინერძნობოდეს სვანეთის ფონზე. ლექსში „ყაზბულათი“, რომელიც მიძღვნილია სვანეთის ერთი ერთი სახალხო მგრიანსადმი, პოეტი უფრო პეიზაჟების დახატვით ინტერესებულა, ვიდრე ხალხის მებრძოლი, მგრიული სულის გადმოცემით.

საერთო შთაბეჭდილება ისეთია, რომ რევაზ მარგიანის შემოქმედებაში მოვლენების მახვილი სოციალური ხედვა დარჩდილულია იმავე ესთეტიზმის ანტირეალისტური ლიტერატურული ტრადიციების ზეგავლენით.

თემატიკიდან შეფარებით უფრო აქტუალურია **ანდრო თევზაძის** პოეზია. ავტორი იცწრაფვის გამოეხატაოს ჩვენი თანამედროვეობის მოვლენებსა და იდეებს და სამჯოთა ადამიანის განწყობილება გამოხატოს თავის ლექსებში.

მაგრამ აქ საქმე გვაქვს სხვა ხასიათის ნაკლთან. საქმე ის არის, რომ ეს ავტორი სრულ უდარდელობას იჩენს პოეტური ფორმის მიმართ. ზშირად მის ლექსებში ადგილი აქვს უფერულ პროზაიზმებს, გარითმულ მსჯელობას რასაც მეტად მცირე ღირებულება აქვთ პოეზიის თვალსაზრისით. რა პოეზიაა, მაგალითად, ასეთ სტრიქონებში:

„ჩაჩჩერეგრმი, რად ხარხარებო,
რა გამარეგმი ნიტავ ასე?
მე ცხოვრებას შეგადართო
და ერთმანეთს დაგამსგავსეთ“.

ხალხთა სტალინური მეგობრობის დიადი იდეის პოეტური განსახიერებისათვის ავტორს ვერ მოუნახავს სხვა უფრო მკვეთრი მხატვრული საშუალებანი და პირდაპირი, ესთეტიურ ხარისხში დაფუძნებული დეკლარაციის სახით გვამცნობს:

„ოსეთი, ქართველი, უკრაინელი
და გერმანელიც ჩემთვის ერთია,
მე ყველა მიყვარს, ვისი ფიქრებიც
ჩემი სამშობლოს ფიქრებს ერთვიან.“

საეჭვო არ არის კომენტარიები ასეთი სტრიქონების, ესთეტიური და შემეცნებითი ღირებულების სიმცირის და უმნიშვნელობის ნათელსაყოფად.

ეს იოლი გზა, თემისა და იდეის აქტუალობის იმედით პოეტური ფორმისადმი ასეთი უდარდელობა განსაკუთრებით სახიფათოა ახალგაზრდა პოეტისათვის და ჩვენ ვალდებული ვართ, გავაფრთხილოთ ყოველი ახალი შემოქმედებითი ძალა, რომელიც ამაოდ მოისურვებს ამ გზით შემოსვლას ლიტერატურაში.

ასეთია ახალგაზრდა პოეტების შემოქმედებისათვის დამახასიათებელი თვალური ნაკლოვანებანი. ჩვენ მხოლოდ რამდენიმე პოეტის შემოქმედება განვიხილეთ, რათა მათს მაგალითზე გვეჩვენებინა ის მტკივნეული და ჩრდილოვანი მხარეები, რომლებიც, რა თქმა უნდა, მარტო დასახელებული პოეტების ლექსებში როდი გვხვდებიან.

დიდი შეცდომა იქნებოდა, თუ ვიფიქრებდით, რომ ალეკო შენგელაია, ალ. საჯაია, შ. ამისულაშვილი, რევაზ მარგიანის და ანდრო თევზაძის მთელი პოეტური შემოქმედება მხოლოდ ამ ნაკლთა და ჩრდილთა მხარეებთან განსაზღვრეთმოდეს. თავშიაც ვფქვით და ეხლაც ვიმეორებთ, რომ ამ ახალგაზრდა პოეტების წიგნებს, როგორც ჩვენი ლიტერატურული ახალგაზრდობის სხვა ნიჭიერი წარმომადგენლების შემოქმედებას, არა ერთი ღირსება და დადებითი მხარე აქვს. ჩვენ განზრახ შეეჩერდით ნაკლთა და სიძნელეთა აღნიშვნაზე, რადგან მათი დროულად გამოვლინება, შეგნება და დაძლევა აუცილებელი პირობა ახალგაზრდა პოეტების შემოქმედებით წინსვლისათვის.

ბ. ბ.

ნ. ბარათაშვილის გარდაცვალების 95 წლისთავი

ნ. ბარათაშვილის ცხოვრების უკანასკნელი დღეები*

1845 წლის აგვისტოში ელისავეტპოლის (განჯის) მაზრის უფროსსა მიიღო თბილისიდან განკარგულება დელიჟანში გამგზავრების შესახებ. მაშინ დელიჟანი განჯის მაზრაში შედიოდა. მაზრის უფროსი უნდა დაზვეფოდა იქ პრინც ილეკსანდრე ჭესენელს, რუსეთის მეფის ოჯახის ნათესავს, რომლის დელიჟანში ჩასვლას მოელოდნენ. მაზრის უფროსი, მაშუკა ორბელიანი, იმ დროს დელიჟანში არ იყო, ამიტომ ამ განკარგულების შესრულება მოუხდა მაზრის უფროსის თანაშემწეს, მამუკა ორბელიანის ნათესავს — ნიკოლოზ ბარათაშვილს. ნიკოლოზი მაშინ აგარაკ მრეთაში, იყო განჯის მახლობლად.

ეს განკარგულება სწორედ იმ დროს იქნა მიღებული, როცა დელიჟანში ცხოვრობდნენ პოეტის ნათესავები: თამარ ორბელიანი (იაკობ ორბელიანის ქალი) და მისი მეუღლე ანტონი სტეფანეს-ძე სენკოვსკი, სამხედრო ინჟინერი. სენკოვსკი ძალიან ავად იყო და თამარ ორბელიანის მახლობლები შეშფოთებულნი იყვნენ მისი მდგომარეობით. ნიკოლოზ ბარათაშვილმა გადასწყვიტა ავადმყოფის ამბის გაგება, რომ შემდეგ თბილისში ეცნობებინა მისი ნათესავებისათვის. დელიჟანში ჩასვლისას ნიკოლოზს ავადმყოფი თითქმის მორჩენილი დახვდა. თამარი და მისი მეუღლე სიხარულით შეხვდნენ პოეტს. ჰესენელი პრინცი ჯერ არ იყო ჩასული და ნიკოლოზმა ორი დღე „ძალიან მხიარულად გაატარა“ თავის მასპინძლებთან, როგორც თვით პოეტი ამბობს ამის შესახებ ბარბარე ნაგინაშვილთან გაგზავნილ წერილში. ნიკოლოზი დაბრუნდა განჯაში დასვენებული და განახლებული. მას გულში ჩაჩრა დელიჟანის ლამაზი ხეობისა და ადგილობრივი ბატარა, მაგრამ მხიარული საზოგადოებისაგან მიღებული შთაბეჭდილება. თითქოს არაფერი ნიშნები არ იყო მოახლოვებული უბედურებისა. 23 აგვისტოს (5 სექტემბერს) პოეტმა მოსწერა მრეთიდან ბარბალე და ალექსანდრე საგინაშვილებს ჩვეულებრივი და სახუმარო ტონით დაწერილი ბარათი, რომელშიც გამოსჭვივის სვეფილი ირონია თავისი უიღბლო ცხოვრების მიმართ... ეს იყო ბარათაშვილის უკანასკნელი წერილი, რომელიც ჩვენამდი მოაღწია. მრეთში დაბრუნების შემდეგ მალე კვლავ მოუხდა გამგზავრება სამსახურის საქმეების გამო. მაშუკა ჯერ კიდევ არ იყო დაბრუნებული და მაზრის გამგებლობის მთელი სამძიმე პოეტს დაატყდა თავს. მაშინ არეული დრო იყო—მაზრაში დაძრწოდნენ ყაჩაღთა გუნდები, თავს ესხმოდნენ სოფლებს და სძარცვავდნენ მგზავრებს. ადგილობრივი პოლიცია უძლური იყო და მაზრის უფროსი იძულებული ხდებოდა თვით დასდევნებოდა ყაჩაღებს ყაზახთა რაზმების თანხლებით. შემოდგომის წვიმასა და ქარში მრავალი კილომეტრების მანძილზე ცუდ გზებს და ბილიკებზე, ხან კი ტყეებში და უვალ ადგილებში მისდევდა პოეტი ყაჩაღებს.

ნიკოლოზ ბარათაშვილი ჯანმრთელი კაცი იყო. 1844 წლამდე იგი ავად არ გამხდარა. ხოლო 1844 წლის გაზაფხულის დამლევს რაღაც სნეულებამ შეიპყრო. ამ

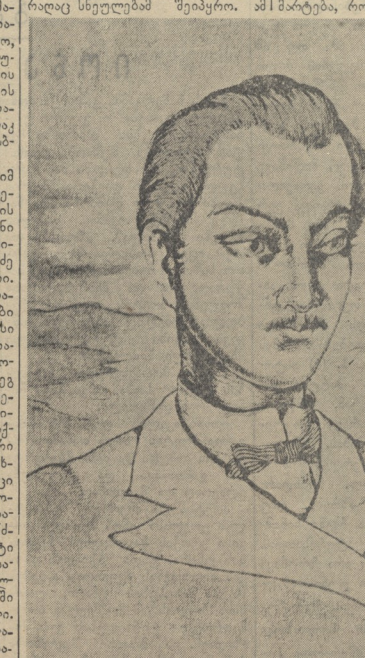

ავადმყოფობის შემდეგ პოეტი ისევ გამოჯანმრთელდა, მაგრამ ჩანთნა ორგანიზმიც ვერ გაუძლებდა ცხოვრების იმ ძნელ პირობებს, რომელშიაც იმყოფებოდა ნ. ბარათაშვილი განჯაში.

ნიკ. ბარათაშვილი მამუკა ორბელიანთან ცხოვრობდა. მამუკას ბინა ქალაქის სომხურ ნაწილში იყო, იმავე სახლში, სადაც მოთავსებული იყო მაზრის უფროსის კანცელარია. ეს იყო ლარიბული და უხეირო სადგომი. ცხოვრობდნენ ისინი როგორც უცოლშვილო, უოჯახო ახალგაზრდები, და, მაშასადამე, დაუდეგრად. შეუჩვეველ ჰავას, ცუდ ბინას და დამქანცავ ხეტიალს მაზრაში თავისი გაკეთება უნდა მოეხდინა პოეტზე. ახლა ძნელია იმის გამორკვევა, თუ რამ გამოიწვია მისი ავადმყოფობა. მამაცაშვილი თავის მოგონებებში სწერს, რომ მას ციება შეეყარაო. ხოლო მეგდელ მძინარაშვილის სიტყვით, ის გაცივდა მთებში, როცა ყაჩაღებს სდევნიდა. იმ დროში ყოველგვარი ავადმყოფობა, რომელიც გამოიწვევდა დიდ სიცხეს პროვინციელ ექიმებს „ციებ-ცხელებად“ ან „ხუროვებად“ მიიჩნდათ. ამიტომ არც ერთი და არც მეორე სიტყვა არ გვიხსნის პოეტის დაავადების ნამდვილ ხასიათს. მიუხედავად ამისა, ჩვენ უფრო სარწმუნოდ მიგვაჩნია მძინარაშვილის ნაამბობი, თუ მხედველობაში მივიღებთ იმ პირობებს, რომელშიაც უხდებოდა პოეტს ცხოვრება. მამაცაშვილს კი გაუგონია ის ახსნა-განმარტება, რომელიც პოეტის სიკვდილის შესახებ თქმული იყო თბილისში. საკალესიო წიგნის იმ სვეტში, სადაც იწერება გარდაცვალების მიზეზი, აღნიშნულია „ხუროვები“. ამ შემთხვევაში უნდა ვიგულისხმოთ ფილტვების ანთება ან პლევრიტი. ყოველ შემთხვევაში ბარათაშვილი მოულოდნელად არ გარდაცვლილა. ავადმყოფობის პროცესში მას დროებითი გაუმჯობესება დასტყობია, ხოლო შემდეგ პოეტი ისევ ცუდად გამხდარა. გაუარესება გამოუწვევია ცივ ლუდს, რაც მას დიდი რაოდენობით დაულევია წყურვილის მოსაკლავად.

ნ. ბარათაშვილი კვდებოდა საყვარელ სამშობლოს მოშორებული, მასთან არავინ მახლობელი არ იყო. თვით მამუკა, მისი ნათესავი და უშუალო უფროსი, ამ დროს ახალციხეში იმყოფებოდა, პოეტს ფელდნენ განჯელი მსახურნი, სრულებით შემთხვევითი ხალხი. იგი უცხო იყო გარშემო მყოფთათვის, სრულებით უცხო იმ ხალხისათვის, რომელთანაც ბედმა შეჰყარა.

მოხელის მუნდირში გამოწყობილი მისი ცხედარი დასასფლავად ციხის პატარა, რუსული ეკლესიის გალავანში. ეს ეკლესია მდებარეობს მაღლობზე, ქალაქის მაჰმადიანურ ნაწილში, საიდანაც თითქმის მთელი ქალაქი მოსჩანს.

მოგდელი სტეფანე ვერდერევსკი იყო პოეტთან მის უკანასკნელ წუთებში.

ელისავეტპოლელმა ჩინოვნიკებმა, რომლებიც სამსახურის მოგალობის გამო გამოცხადდნენ მის დაკრძალვაზე, გულგრილად სცეს პატივი თავის ახალგაზრდა თანამოსამსახურესა და უფროსს. ამ უცნობ ადამიანთა ერთ-ერთი წარმომდგენელის ბ. პონაროვსკის ჩვენების წყალობით იმოვეს ბარათაშვილის მიეიწყებული საფლავი. საფლავზე ამოსულიყო დიდი, მაღალი და მშვენიერი, ზამთარ-ზაფხულ მწვანე კვიპაროსის ხე. გამართლდა ბარათაშვილის წინათგრძნობა: „ნუ დავიმარხო ჩემსა მამეულში, ჩემთა წინაპართ საფლავებს შორის...“

○

ცნობა პოეტის გარდაცვალების შესახებ მალე მოვიდა თბილისს. მშობლებმა რამდენიმე დღის შემდეგ გიიგეს შვილის დაღუპვა. უკვე 16 (28) ოქტომბერს ანჩისხატის დეკანოზს დიმიტრი ალექსიმესხიშვილს, რომლის მონათლულიც იყო პოეტი, სთხოვა პოეტის მამამ მელიტონმა გადაეხადა პანაშვიდი. ამავე დროს მელიტონმა მიმართა მეფის მოადგილეს თხოვნით, რათა დახმარება მიეცა პოეტის ოჯახისათვის, რომელიც მაშინ ისეთ ხელმოკლეობას განიცდიდა, რომ ნიკოლოზის დედასა და დას საშუალება არა ჰქონდათ შეეკერათ სამგლოვიარო ტანსაცმისი.

მამუკა ორბელიანი ახალციხიდან განჯაში გაეშურა იქნებ მაშინ, როცა მიიღო ცნობა ნიკოლოზ ბარათაშვილის ავადმყოფობის შესახებ. განჯაში მამუკა ძალიან გვიან ჩავიდა — პოეტი ცოცხალი აღარ დახვდა. როგორც სჩანს, მამუკა ძალიან შეაწუხა პოეტის სიკვდილმა. იგი სინანულს გრძნობდა, რადგან ნიკოლოზ ბარათაშვილი გადავიდა განჯაში მისი დაკონებით. მამუკა მაშინვე გადადგა სამსახურიდან.

პოეტის მეგობრებმა — ლევან მელიქიშვილმა და მიხეილ თუმანიშვილმა მხოლოდ ერთი თვის შემდეგ მოახერხეს განჯას გამგზავრება, რომ ენახათ მისი საფლავი. დედა პოეტისა, როგორც კი გოლს მოვიდა ამ უბედურების შემდეგ, აგრეთვე ჩავიდა განჯაში, სადაც მას გადასცეს ცოტაოდენი ქონება მისი შვილისა. ეს ქონება თითქმის უვარგისი იყო და ეფეთიამ დაურიგა ეს ნივთები იმათ, ვინც უკლიდა და ემსახურებოდა პოეტს.

ილია ორბელიანი, პოეტის ბიძა და მეგობარი, რომელიც რამდენიმე თვის შემდეგ დანიშნეს განჯიის მაზრის უფროსად, აღმათ ის პირი იყო, რომლის მზრუნველობით პოეტის სამარეს დაადგეს საფლავის ლოდი.

მ. ხელთუბანელი.

*) იბეჭდება შემოკლებით. მთლიანად გამოქვეყნდება „ლიტერატურის მატიანეში“, რომელსაც სეცეს მეურალთა მუზეუმი.

ნ. ბარათაშვილის და გ. ორბელიანის მეგობარი

ნინოობა დღეს, 1846 წლის 14 ივნვარს, რევაზ ანდრონიკაშვილისას დიდი თავყრილობა იყო. როცა განჯაში უდროოდ გარდაცვლილ ნიკოლოზ ბარათაშვილის მოსახსენებელი შეისეა, სთხოვეს დამსწრეთა შორის უკეთესი ხმის მქონეს „სულო ბოროტო“ ემღერა. ეს „ლენინის პაპა“, ბარათაშვილის ლექსების „ხმათა შემწყობელი“ და პოეტის უახლოესი მეგობარი, „სიტყვა მოსწრებული“ ყაფლან ორბელიანი იყო.

○

მის გვარს, მამის სახელს, ვინაობას არავინ კითხულობდა. იცოდნენ ყაფლანი ეჩქვა, რომ უბადლო სუფრაკაცი და უმეისოდ ლხინს, მეჯლისს, ბალს თუ „ვეჩრეს“ ფასი არა აქვს. სწორედ ამის შესახებ სწერდა მას ერთ ბარათში გრიგოლ ორბელიანი: „საახალწლოდ მქონდა დიდი ბალი, ბალი ჩინებული, დიდკაცური, სარდალ - დარბაისლური, მხიარული და ლამაზნი სავსე... არა მყავდი მხოლოდ შენ, რომ კარტაში მეჯლისისა ყოფილიყო სრული“ (საქ. მუზ. პალ. განყ. ს ფონდის ხელნ. № 2660)

ყაფლანისათვის უცხო იყო „ხახვის ფრანტების“ თავგანწირვა „ჩინებისა და მენდლებისათვის“. არც თუ „შტაკეტი“ სამსახური იზიდავდა მას. მართალია, ერთ ხანმას ბორჩალოს მაზრის მმართველის თანამდებობას ასრულებდა, მაგრამ მოწოდებით არც მოხელე კი ამის გამო საქმეები ეერია და პასუხისგებაში ყოფნაც იწვნია.

ყაფლან ორბელიანი არ იყო „სულ უქნარა“ კაცი. მას „უზნეო ხმა“ ჰქონდა და ენარი ლექსებისთვის „ხმათა შეწყობისა“. ირონა მეუნარგიას ცნობით, ალ. ჭავჭავაძის ლექსს „მე შენ არ გიტყვი“ თურმე „ყაფლან ორბელიანი მღერიდა“. ნიკოლოზ ბარათაშვილი თავის ლექსში „ლამე ყაბახზე“ გვაუწყებს, რომ ალექსანდრე ჭავჭავაძის ლექსს „თავსა უფლად“ მღერიდა ყაფლან ორბელიანი.

ნიკოლოზ ბარათაშვილის ლექსთა უმრავლესობას ყაფლანმა შეურჩია ხმები და „გულს საკვდავად დაღიღინებდა“ „სულო ბოროტოს“ „წარვედ წყლისა პირს“, „საყურეს“ და სხვებს.

თვითონ ლექსი „საყურე“ ყაფლან ორბელიანთან დაიწერა თურმე. ირონა მეუნარგია გადმოგვცემს: „ბარათაშვილი იყო მაწვეული საგინაშვილის სიდედრთან სალამოზე და იქიდან შემოვარდა ყაფლან ორბელიანთან, საცა დაუხვდა იმას ლევან მელიქიშვილი. „ლევან, ლევან! გაიგიდი! მეტი არა ვარ! ეკატერინა (ჭავჭავაძე) იქ არის და მისმა საყურეს თამაშმა გადამარია! ოფთის გაჩენილი კაცი ვერ ნახავს ვერაფერს უკეთესს“ და ამ სალამოს სახსოვრად დასწერა ლექსი „საყურე“ (ნ. ბარათაშვილი, ლიბრეტი 1922 წ. წინასიტყვაობა, გვ XVIII).

ყაფლანი, „სისხლითი ნათესაობის“ გარდა, უახლოესი მეგობარი იყო ნიკოლოზ ბარათაშვილისა. ბარათაშვილის ჩვენამდე მოღწეულ ბარათაშვილი ყაფლან ორბელიანი სამზის ინსკრიბია: (1841 წლის 18 ოქტომბერს ნ. ბარათაშვილი თბილისიდან გრიგოლ ორბელიანს სწერდა: „ყაფლანს ვაჟი ჰყავს, დიდს ნათლობას ამირეს ხანურად, თუმცა ხანებმა ნათლობა არ იციან“. იმავე ადრესტანსადმი თბილისიდან 1844 წლის 23 მაისს გაგზავნილ წერილში ეკითხულობთ: „ეგ ბატონი ქართველთ სარდალი რომ წამობრძანდეს, ყაფლან მაგათზედ იცინის. ასე ამბობს, სოო ჩამომალლობით ჭირეულნი არიანო“ ნიკოლოზ ბარათაშვილის დის ეკატერინეს ქორწილის „გამგებელი და ავან-ჩავანი“ ყაფლან ორბელიანი იყო. მას სადღეგრძელოებს თქმით „ენა დაეღალა“, სიმდერით „ბაგეები დაუკვდა“ და თარზე „ტაკვი გადასძარა“.

ყაფლან ორბელიანი თან ახლდა ბარათაშვილს ახალგორაში გადახდილ მეჯლისშიც... ზაქარია ორბელიანისადმი მიმართულ ბარათაში პოეტი სწერდა: „ახალგორს წავედით. ოძილს რომ მიეოახლოვედით, სადაც ბიძინა ერისთავი სდგას, ლევან ერისთავი თავადებით, აზნაურებით და იმერეთის მგალობლებით მოგვეგება; ჩვენნაირ ოყვნენ მანანა თავის ქალით, მაიკო, ყაფლან, მიხაკო, ალექსანდრე სუმბათოიანი—მეჯლარე. რომ დაბინდდა, შევეფდით ახალგორს. სასახლე ჭრაქებით იყო გაჩახჩახებული, მეიდანი მაშხალებით. ამ დროს ახალი არქიერი, წ-ოოოკიდე, კატოს დედამთილის ძმა, აქ იყო და მგალობლებიც იმისი იყვნენ. დიკანოზი შემოსილი და ჯვარით მოგვეგება გალავანს კარებში; დაკაკრეს ზურნას, სათარაზს სიმღერა თანა გაყვანდა, თოფის სროლა და ხალხს ქედეკი და ყვირილი საუცხოო სანახავს წარმოადგენდა; ამასთან მთვარიანი ღამე და მშვენიერი მდებარეობა. სასახლეში რომ შევედით ყაფლანმა ქუდი მოიხადა და შეჩერდა ზალას, ერთი გულით წამოძახა: **Фу, это дворец!** ბევრი გვიცინია“ (ბარათაშვილი, 1939 წ, გვ. 90-91).

გრიგოლ ორბელიანს მეტად უმძიმდა ყაფლანთან დაშორება. 1855 წლის 8 ივლისს პოეტი სწერდა მას: „ჩემო თვალისჩინო ყაფლან! თუ ჩემი სიცოცხლე გინდა დაეხატინე დაღერტინსა და გამომიგზავნე შენი პორტრეტი, შენ ბეგაცვალოს ჩემი თავი, ამაზე უარს ნუ მეტყვი“ (გრ. ორბელიანი წერილები, ტ. 2, გვ. 122).

უსაყვარესს მეგობართან პეტრისპირ შეხვედრის საშუალებას მოაკლებული გრ. ორბელიანი მოუთმენლად ელოდა ყაფლანისაგან სურათს, რომ მისი ყურებით მაინც დამტკბარიყო. მაგრამ ეს იყო დროებით. გავიდა მცირედი ხანი, პოეტი უკვე ვეღარ იტანდა ყაფლანის უნახობას, ზედიზედ სწერდა მას ბარათებს და სთხოვდა „მისულიყო მის სანახავად. აი ამონაწერი ერთერთ წერილიდან: „ერთხელ ვერ ამოხვედი აქა, რომ მეწყინე და მეთქვა ღიან ბევრი, ღიან ბევრი ამბავი, ახალთ ახალი, სულ ნებისდაგან ამოღებული. ნებადაა აქ ვის უთხრა, არავინ არის და მე ეს ღარდი გულში მუწუკად მიხდება“. (საქ. მუზ. პალ. განყ. ფონდის ხელნ. 2660).

1857 წლის ივნისი ყაფლანმა ირანში გაატარა, მის ჩამოსულოსთანავე გრ. ორბელიანი სწერდა ქეთევან ორბელიანს: „ჩემი თვალის ჩინი ყაფლან სიყვარულით მომიკითხე მისის ქუღუთთოთ, მაგრამ აქამდის კი უნდა მოწერა ჩემთვის თავისი მოსვლა მშვიდობიანად საქრისტიანოში და აღიწერა მეზაფრობა თავისი ირანში. მაინც იმედი მაქვს, რომ არ დამიგიწყებს“. (გრ. ორბელიანი წერილები, ტ. 2, გვ. 196).

თავისი „წყეული და საგინებელი“ თანამდებობა „ზასედატელობისა“ ყაფლანმა მალე უარყადო და „პოდრიატჩიკობას“ მიჰყო ხელი, მაგრამ საშინლად ჩავარდა. გულმოსული გრიგოლ ორბელიანი ამის გამო სწერდა ლევან მელიქიშვილს: „ყაფლანს აუღია ბინა ბოლოს ვლადიკავკასამდის სტანციები, სადაც უნდა მიიტანონ ფურაჟი და, რაღა თქმა უნდა, რომ სრულიად იღუპება. ახლა რა უყო? გაგონილია ამისთანა სისულელე? ბრაზებისაგან ყელში სისხლი მემსება: ვერა მომიფიქრია, თუ როგორ ან რით უნდა ეშველოს ამ ყოვლად უგუნურსა“ (ი. მეუნარგია — „ცხოვრება გრიგოლ ორბელიანისა“, 1905 წ. გვერდი. 176).

გრიგოლ ორბელიანს დიდი ჯაფა და ფული დაუჯდა, რომ გამოეხსნა ყაფლანი ამ გაჭირვებიდან.

ამის შემდეგ ყაფლან ორბელიანი წავიდა სოფელში და თბილისი აღარ აგონდებოდა. მის ქალაქში გადმოყვანაზე ისევ ვრიგოლ ორბელიანმა იზრუნა. 1860 წლის 18 ნოემბერს ის სთხოვდა ბაბალე საგინაშვილს: „ეგების ყაფლანიცა წამოიყვანონ ქალაქში, რომ (ოტადოდენ ხანი გაერთოს ხალხში და პატარაც არის გამოიფხიზლოს, თორემ ყოველივე მაგის რაღაც ბიც მოსდის უსაქმობისაგან, ნიჩამ ნე ზანიატ, დილით საღამომდის დედაკაცებშია და მოეშვა სულით და ხორცით. ჩემ სიტყვას არ დაიჯერებს, რომ ურჩიოს ბალში წამოსვლა და შენ კი შეგიძლიან შეაგულიანო“ (საქ. მუზეუმის პალ. განყ. ს ფონდის ხელნ. № 2660).

გრიგოლ ორბელიანმა ჯერ თავისთან გადმოიყვანა იგი და მერე სახლის შეკეთება დაიწყებინა. ლევან მელიქიშვილთან გაგზავნილ წერილში ეკითხულობთ: „ყაფლან ამკამად ჩემთანა სდგას, სოფლიდან ჩამოსული და ერთად უყურებთ ამის სახლის განახლებასა: ჯერ მხოლოდ ჭერი დახურა კრამიტით და ვნახოთ შემდეგ რა გამოვა, რადგანაც

მხატვრული ქსოვა: ქალის ქამარი (შესრულებული ს. ჩერქეზიშვილის მიერ), ხურჯინის ქისა (შესრ. დ. ბამბაციშვილის მიერ) და თამბაქოს ქისა (შესრ. ს. ჩერქეზიშვილის მიერ).

ნ. ბარათაშვილი სომხურ პოეზიაში

პროფ. ლ. მელიქსეთ-ბეგი

1893 წლის 25 აპრილი (ძვ. სტილით) ისტორიული დღე იყო ქართველთა საზოგადოებისათვის: ამ დღეს განჯიდან თბილისში გადმოასვენეს და დიდებეში დაკრძალეს ნ. ბარათაშვილის ნეშტი.

როგორც თავის დროზე გაზეთი „ეკერა“ (1893 წ. № 86) აღნიშნავდა, ამ დღეს ნ. ბარათაშვილის „სიყვლეზე სიტყვები და ლექსები წარმოსთქვეს: აკაკი წერეთელმა, ილია ჭავჭავაძემ, ნინო ორბელიანისამ, ქუთაისის ქალაქის მოურავმა ლოლუამ, ქუთაისის დეპუტატმა დ. ბაქრაძემ, ვიორგი წერეთელმა, სომეხთა **ახალგაზრდა პოეტმა თუმანიანმა** (ხაზგასმა ჩვენია, — **ლ. მ.-ბ.**), ბიძინა ჩოლოყაშვილმა და სხვებმა“.

სწორედ ამ დღის პირველად მოუხდა გამოსვლა ქართველი საზოგადოების წინაშე სომეხთა მომავალი მგოსანს, 24 წლის ოვანეს თუმანიანს, რომელმაც დამწუხრებულ ქართველ ხალხს მიუძღვნა 4 სტროფიანი დიდად მგრძნობიარე ლექსი (ქართულად ნათარგმნია დ. გაჩეჩილაძის მიერ), ამ ლექსში ვკითხულობთ:

„იმედს ნუ ჰკარგავ, საქართველოვ,
დამწუხრებულო;
გმირს რად გეჩქნება ესოდენი
მოწყენილობა?
მგოსნის მოგზაურ ძვლებს მიწაში
დღეს რომ ღებულობ,
ისევ გიიმსნა შენი ფიალის ძმიმე
პრილობა:
რადგანაც ხედავ, რომ პოეტის სამარე
ობოლ სულისთვის აქაც ღრმაა და
ბნელი
თუმც შენს დიდ მგოსანს ხელმორიდ
მიწას აბარებ,
მისი მშფოთვარე გრძნობებისათვის, —
რაც ციცხლით ფოქვამს, —
არც საკადილია ქვეყანაზე და არც
სამარე;
ისინი ქვეყნად არ შესწყვეტენ
არასდროს სუნთქვას,
მისი გრძნობების დიდი ცეცხლი
დაგვხმარება
ფიფლად აქციო ყველა ტანჯვა და
ფუტარება“.

ამ სიტყვებით ოვ. თუმანიანმა თითქოს იწინასწარმეტყველა ქართველი ერის, ისევე, როგორც მეფისეულ რუსეთში მოსახლე ყველა ხალხის, ბედნიერი და ბრწყინვალე მომავალი, ე. ი. ჩვენი აწმყო, რომელსაც ქართველმა ერმა, „ფიფლად აქცია ყველა ტანჯვა და მწუხარება“.

○

ნ. ბარათაშვილის შემოქმედებიდან დღემდე სომხურად ნათარგმნია ექვსსიოდე ლექსი.

1. „ფიქრნი მტკვრის პირას“ (1837), თარგმნილი ოვ. თუმანიანის მიერ; აღმოჩენილი იქნა ახლახან და დაიბეჭდა ერევნის გაზ. „გრაკან თერთში“ (სალიტერატურო გაზეთი). 1937 წ. 8 სექტ. № 27.

2. „ჩემს ვარსკვლავს“ (1837), თარგმნილი გეორგ ასატრის მიერ, დაიბეჭდა კრებულში „ნიმუშები ქართული ლიტერატურიდან“, ერევანი, 1931 წ., გვ. 54-55.

3. „ჩჩვილი“ (1839), თარგმნილი ივ. ყარაპეტიანის მიერ; დაიბეჭდა თბილისის საბავშვო ჟურნალში „ყარმარ ფილერ“ (წითელი ჯეჯილი). 1938 წ. № 11.

4. „ჩემი მეგობარი“ (1841). პირველად სთავმნა გ. ასატრმა და დაიბეჭდა ზემოაღნიშნულ „ნიმუშებში“ (გვ. 54). მეორედ სთარგმნა სურენ აეფიანმა და დაიბეჭდა თბილისის გაზ. „ხორურდინ ვრასტან“-ში (საბჭოთა საქართველო). 1938 წ. 4 ნოემბერი, № 71.

5. „მერანი“ (1842), პირველად თარგმნა გ. ასატურმა და დაიბეჭდა ზემოაღნიშნულ „ნიმუშებში“ (გვ. 52-53). მეორედ თარგმნა ვარდან სიმონიანმა და დაიბეჭდა გაზ. „ხორურდინ“-ში. 1938 წ., 4 ნოემბერი, № 71, მესამედ—გარეგინ მელლოიანმა; დაიბეჭდა იქვე, 1939 წ. 15 აგვისტოს, № 186.

6. „სულო ბორბოტო“ (1843), თარგმნილი გ. ასატურის მიერ, დაიბეჭდა ზემოაღნიშნულ „ნიმუშებში“, გვ. 55-56.

○

სახელოვანი სომეხი პოეტი ავეტიქ ისაჰაკიანი თავისი პოემის „აბუ-ლალა-მაჰარი“-ს ქართული თარგმანის გამოცემის გამო 1929 წ. 19 ნოემბრის თარიღით ერევნიდან თბილისში გადმოგზავნილ თავის „შთაბეჭდილებებში“, სხვათა შორის, აღნიშნავს, რომ ხსენებული პოემა მას დაუწერია რამდენადმე ნ. ბარათაშვილის ზეგავლენის ქვეშ. ი. ავეტიქ ისაჰაკიანის „ალსარებაც“:

„მე ბედნიერად ვგრძნობ ჩემს თავს, რომ ჩემი პოემა აბუ-ლალა-მაჰარი“-ს ვიხილავ უდიდესი შოთა რუსთაველის უკვდავ ენაზე.

„მოხარული ვარ, შეძლება მაქვს განვაცხადო, რომ ჩემი უფროსი ძმა ნიკო ბარათაშვილი იყო ამ პოემის შთაგონება.

„მისმა უმშვენიერესმა „მერანმა“ მე თავდავიწყებით გამიტაცა.

„აბუ-ლალა-მაჰარის ქარავანი ბარათაშვილის მერანის კვალს მისდევს....“

○

ნ. ბარათაშვილის ნეშტის თბილისში გადმოსვენების გამო ბუნებრივი იქნება გავიხსენოთ ოვ. თუმანიანის სათანადო ლექსი „ნ. ბარათაშვილის საფლავზე“ (დ. გაჩეჩილაძის თარგმანი), რომლის უკანასკნელ (მეოთხე) ტაეპში სომეხთა პოეტი ამბობს:

„და საფლავიდან საფლავში რომ
გადავასვენენ,
ხალხის მგოსანს, ხალხის ეროვნულ
გენიოსდ,
შენს გულს ეყოფა, რა დარდებმაც იგი
დასტრეს,
აწ განისვენე წყნარად, მშვიდად
უკეთესობდ“.

მხატვრული ქარგულობა: „ვეფხის-ტყაოსნის“ ილუსტრაცია. შესრ. ნინო კაკაბაძის მიერ (ამბროლაურის რაიონი).

დრამაფურგები ემზადებიან საბჭოთა საქართველოს 20 წლისთავისათვის

1941 წლის თებერვალში სრულდება საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების 20 წელი. მწერალთა საზოგადოებრიობა უკვე შეუდგა მზადებას ამ თარიღისათვის.

ამ თარიღისათვის მზადების საკითხს მიეძღვნა დრამატურგთა თათბირი, რომელიც მოეწყო 3 მარტს მწერალთა კლუბში.

თათბირის თავმჯდომარე ამხ. ონნა ვაკელი დამსწრეებს ესაუბრა იმის შესახებ, თუ რა მონაწილეობა უნდა მიიღონ დრამატურგებმა ამ ბრწყინვალე დღესასწაულში და რანაირად უნდა წარმართონ მათ ამ თარიღთან დაკავშირებული შემოქმედებითი მუშაობა.

ამ საკითხების გარშემო გამართულ გაცხოველებულ კამათში მონაწილეობა მიიღეს ს. მთვარაძემ, ა. ბელიაშვილმა, კ. კალაძემ, ნ. ჩაჩავამ, ს. კლდიაშვილმა, ი. მჭედლიშვილმა, ვ. ბაბუსკირიამ, ვ. გოგგაშვილმა და გრ. ბერძენიშვილმა.

როგორც კამათის დროს გამოირკვა ხელოვნების საქმეთა სამმართველოს ჯერ არაფერი გაუკეთებია თეატრების ამ ხაზით მომზადებისათვის. აქამდე არ ცდილან გამოერკვიათ, რაზე მუშაობენ დრამატურგები, რა პიესები ექნებათ თეატრებს საბჭოთა საქართველოს 20 წლისთავისათვის.

ხელოვნების საქმეთა სამმართველოს დღემდე არ გამოუცხადებია კონკურსი ახალ პიესებზე, ხოლო ამ ლონისძიებას კი ოფიციალურად უნდა მიემართოთ საკავშირო კონკურსთან დაკავშირებით. საკავშირო კონკურსის პირობებში გარკვევით არის აღნიშნული, რომ კონკურსის პირველი ტური ჩატარდეს რეპუბლიკებში. ამ პირობების მიხედვით, საქართველოს გარდა კონკურსი პიესებზე გამოაცხადა ყველა რეპუბლიკამ. ეს კონკურსი ახალ პიესებზე შეეხებოდა ყველა თეატრების ამ ხაზით მომზადებისათვის. აქამდე არ ცდილან გამოერკვიათ, რაზე მუშაობენ დრამატურგები, რა პიესები ექნებათ თეატრებს საბჭოთა საქართველოს 20 წლისთავისათვის.

ხელოვნების საქმეთა სამმართველოს დღემდე არ გამოუცხადებია კონკურსი ახალ პიესებზე, ხოლო ამ ლონისძიებას კი ოფიციალურად უნდა მიემართოთ საკავშირო კონკურსთან დაკავშირებით. საკავშირო კონკურსის პირობებში გარკვევით არის აღნიშნული, რომ კონკურსის პირველი ტური ჩატარდეს რეპუბლიკებში. ამ პირობების მიხედვით, საქართველოს გარდა კონკურსი პიესებზე გამოაცხადა ყველა რეპუბლიკამ. ეს კონკურსი ახალ პიესებზე შეეხებოდა ყველა თეატრების ამ ხაზით მომზადებისათვის.

ამ საკითხების გარშემო ბევრ ადგილას ბევრი ლაპარაკი ყოფილა, ბევრ ადგილას ბევრი ფიქრი ყოფილა, ბევრ ადგილას ბევრი ოცნებაც ყოფილა, ბევრ ადგილას ბევრ ადგილას ბევრ ადგილას ბევრ ადგილ ... ეს ... ბევრ ... ...